Suomen Pysyvä Edustusto Bryssel EUE NEUVOSTORAPORTTI EUE2020-01507

EUE Turkia Riikka-Maria(UM) 11.06.2020

Asia
Työ- ja sosiaaliministereiden epävirallinen videokokous elpymispaketista

Kokous
Epävirallinen työ- ja sosiaaliministerikokous 09.06.2020

EU:n neuvoston puheenjohtajamaa Kroatia järjesti kolmannen ja viimeisen kerran epävirallisen työ- ja sosiaaliministereiden videokokouksen. Kokouksen aiheena oli kansallisen ja EU-tason toimet työllisyys- ja sosiaalipolitiikkojen vahvistamiseksi ja työmarkkinoiden joustavoittamiseksi COVID-19 kriisin vaikutuksiin vastaamiseksi. Ministerit keskustelivat joustavien työjärjestelyjen, mm. etätyö, merkityksestä kriisin aikana ja sen jälkeen sekä uudelleen ja edelleen kouluttamisen tärkeydestä ottaen huomioon erityisesti digitaaliset valmiudet. Ministerit keskustelivat myös pandemian vaikutuksista eri sukupuoliin ja tarpeesta tasa-arvon edistämiseen kriisin aikana ja jälkeen.

Ministerit saivat myös tiedoksi eurooppalaiseen ohjausjaksoon sisältyvien maakohtaisten suositusten tilannekatsauksen. Suositukset heijastavat vahvasti pandemiasta selviämiseen ja talouden toipumiseen liittyviä seikkoja. Lopuksi tuleva puheenjohtajamaa Saksa esitteli puheenjohtajuuskautensa painopisteitä ja ohjelmaa.

Epävirallisen työ- ja sosiaaliministereiden kokouksen puheenjohtajina Zagrebissa toimivat työllisyys ja eläkejärjestelmien ministeri Josip Aladrović sekä demografia-, perhe-, nuoriso- ja sosiaaliasioiden ministeri Vesna Bedeković.

1. Toipumispaketti: kansallisen ja EU-tason toimet työllisyys- ja sosiaalipolitiikkojen vahvistamiseksi ja työmarkkinoiden joustavoittamiseksi nykyisen kriisin vaikutuksiin vastaamiseksi - ***Näkemysten vaihto***

Komissaari Schmit korosti työllisyys- ja sosiaalipolitiikkojen keskeistä asemaa EU:n toipumisstrategian toimeenpanossa. Heikoimmassa asemassa olevien tilanteeseen on tärkeää kiinnittää huomiota, mm. sosiaaliturvan saatavuudella. Lisäksi työpaikkojen luontia ja työllisyyttä on edistettävä. Komission suunnitelmissa on mm. nuorisotakuun vahvistaminen, lapsitakuu ja reilut työehdot alustataloustyöhön. Komissaari muistutti EU:n rahoitusvälineistä - sosiaalirahastoon ja vähävaraisten avun rahastoon tehdään muutoksia lisäresurssien mahdollistamiseksi. Myös uusia rahoitusvälinteitä on luotu jäsenmaiden toipumisen tukemiseksi erityisesti vihreän ja kestävän muutoksen näkökulmasta. Komissaari rohkaisi kaikkia osallistumaan aktiivisesti komission ehdotusten käsittelyyn ja totesi, että nyt on tärkeää lisätä luottamusta EU:n sisällä.

Komissaari Dalli korosti, että pandemia on heikentänyt erityisesti heikoimmassa asemassa olevien tilannetta ja kriisi voi lisätä epätasa-arvoisuutta. Komissio jatkaa EU:n tasa-arvostrategian

toimeenpanoa sekä LGBTI- ja romani-strategioiden työstämistä. Komissaari huomautti, että naiset ovat edelleen todennäköisempiä hoivatyön tekijöitä kotitalouksissa. Sekä miehet että naiset hyötyvät joustavista työn tekotavoista työn ja yksityiselämän tasapainottamisessa. Komissio jatkaa myös esteettömyysdirektiivin toteutusta vammaisten henkilöiden tilanteen helpottamiseksi. Komissaari korosti, että toipumisstrategian rahoituksen tulee pyrkiä tasapainottamaan epätasa-arvoista kehitystä kohdistumalla sitä eniten tarvitseviin.

Ministereiden keskustelussa todettiin, että COVID-19 pandemia on muuttanut perustavanlaatuisesti työelämää ja vaikutukset tuntuvat vielä pitkälle tulevaisuuteen digitaalisten välineiden hyödyntämisen lisääntyessä ja työajan muuttuessa joustavammaksi. Monet valtuuskunnat raportoivat, että etätyön mahdollisuus pelasti monen ihmisen työttömyydeltä. Digitaaliset välineet ja lisääntynyt joustavuus tarjoavat jatkossakin uusia mahdollisuuksia niin yrityksille kuin työntekijöillekin. Useat ministerit nostivat kuitenkin esille tähän liittyviä haasteita, jotka liittyvät pitkälti työterveyteen ja -turvallisuuteen tasapainoon työn ja yksityiselämän välillä. Monet korostivat työntekijöiden oikeutta irrottautua työstä vapaa-ajalla. Epätyypillisissä työsuhteissa olevien, alustaloustyöntekijöiden ja itsenäisten ammatinharjoittajien oikeudet nostettiin useissa puheenvuoroissa esille samoin kuin heikoimmassa työmarkkina-asemassa olevien tilanne yleensä. Myös digitaalisten taitojen ja välineiden tasa-arvoinen saatavuus mainittiin. Työmarkkinajärjestöjen roolia korostettiin muuttuvan työelämän hallinnassa.

Kysymykseen toimista osaamisen tason nostamiseksi ja uudelleenkouluttamiseksi ottaen huomioon muutokset työmarkkinoilla monet totesivat tämänhetkisen kriisin lisänneet entisestään tarvetta osaamisen kehittämiseen ja elinikäiseen oppimiseen. Tietojen, taitojen ja pätevyyksien lisääminen ovat elintärkeitä kilpailukyvylle ja tuottavuudelle. Jotkut ministereistä painottivat rakenteellisen työttömyyden ehkäisemistä, missä osaamisen kehittäminen on tärkeässä asemassa. Koulutusorganisaatioiden on täytynyt nopeasti sopeutua uudenlaiseen toimintaympäristöön ja digitaalisiin välineisiin.

Kysymykseen sukupuolten tasa-arvon edistämisestä ja ylläpidosta monet valtuuskunnat totesivat COVID-19 kriisin lisänneen erityisesti naisten taakkaa, koska naiset eivät ole pelkästään vahvasti edustettuina terveydenhuoltoalalla, mutta myös usein vastuusta lasten kasvatuksesta koulujen ollessa kiinni. Myös kotiväkivallan on monessa paikassa huomattu lisääntyneen. Ministerit nostivat tarpeen erilaisille perheille ja väkivallan uhreille tarkoitetuille tukipalveluille. Ministerit ja komissio olivat yhtä mieltä siitä, että kriisi ei saa hidastaa kehitystä tasa-arvon edistämiseksi.

Ministeri Blomqvist kertoi, että Eurofoundin vertailun mukaan Suomessa oli suurin osuus etätyöhön kriisin aikana siirtyneitä työntekijöitä, mikä on vaikuttanut vähäisempään raportoidun työajan lyhenemiseen kuin muualla EU:ssa. Myös koulut joutuivat tekemään nopean digitaalisen loikan opetuksessa. Kriisin jälkeen on tärkeää jatkaa digitaalisten ja kestävien ratkaisujen kehittämistä. Blomqvist kertoi myös Suomen toimista työmarkkinoiden joustavuuden lisäämiseksi. Nuorisotyöttömyys on kasvanut rajusti ja osallistavien työmarkkinoiden edistäminen on tärkeää myös muiden kriisistä pahiten kärsineiden näkökulmasta. Suomessa lisätään korkeakoulutuksen opiskelupaikkoja ja hallitus tarkastelee työmarkkinajärjestöjen ehdotusta työvoiman osaamisen kehittämiseksi. Ministeri Blomqvist painotti hyvinvointitalousnäkökulmaa tärkeäksi myös tasa-arvon edistämisen näkökulmasta. Kotiväkivalta on myös Suomessa lisääntynyt ja uhreille tarkoitettuihin palveluihin on kiinnitetyt erityistä huomiota. EU:n tasa-arvostrategian tehokas toimeenpano on myös tärkeä toipumistoimenpide.

Keskustelussa nousi Luxemburgin aloitteesta esiin myös huoli komission päätöksestä lopettaa sosiaaliturvan koordinaatiota tukeva RINA järjestelmän ylläpito. Valtuuskunnat, Suomi mukaan lukien, kaipasivat lisäkeskustelua asiasta komission kanssa. Komissaari Schmit lupasi ottaa kommentit

huomioon ja kertoi, että järjestelmä oli tarkoitettu väliaikaiseksi välineeksi EESSI-järjestelmään siirryttäessä.

2. Muut asiat

a) 2020 maakohtaiset suositukset
Puheenjohtajan tiedotusasia

Puheenjohtaja kertoi, että toukokuussa annettujen maakohtaisten suositusten tarkoituksena on vastata pandemian aiheuttamiin haasteisiin ja sen vuoksi ne on tarkoitettu lyhyen aikavälin toimiksi. Työllisyyden parantaminen on tärkeässä asemassa ja kohteena ovat erityisesti heikoimmassa asemassa olevat.

Komissaari Schmit totesi, että suositukset heijasteleva uutta taloudellis-sosiaalista tilannetta. Niissä on myös korostettu terveydenhoitojärjestelmän tehokkuutta sekä työterveyttä ja -suojelua. Tarkoitus on edistää uudistuksia, jotka ovat tarpeen eteenpäin menossa kriisin jälkeen. Komissaari huomautti, että joissain maissa työmarkkinajärjestöjen oikeuksia ei ole täysin kunnioitettu, mikä näkyy suosituksissa.

Työllisyyskomitean (EMCO) puheenjohtaja Ilze Zvidrina kertoi komitean muuttaneen työmenetelmiään, jotta on voitu jatkaa työtä pandemian aikana. EMCO ja sosiaalisen suojelun komitea (SPC) ovat yhdessä valmistelleet horisontaalisen lausunnon suosituksista. Siinä todetaan mm. että ohjausjakso on edelleen tehokas koordinointiväline. Hyvää on, että vuoden 2020 suositukset muodostavat tasapainoisen paketin ja että ne heijastelevat kriisitilannetta. Kritiikkinä esitettiin, että osa suosituksista on yleisempiä eikä niinkään maakohtaisia. Se voi joskus luoda epävarmuutta tulkinnasta, vaikka mahdollistaakin laajan vastineen.

SPC:n puheenjohtaja Rait Kuuse totesi, että monenkeskinen seuranta on osoittanut rakenteellisia haasteita olleen jo ennen kriisiä. Vaikka YK:n kestävän kehityksen tavoitteet on integroitu maaraportteihin, sen ei pitäisi kuitenkaan poistaa tarvetta Eurooppa 2020 -strategian seuraajan luomiselle.

b) Tulevan puheenjohtajan Saksan puheenjohtajuusohjelma
Saksan valtuuskunnan tiedotusasia

Saksan työ- ja sosiaaliministeri Hubertus Heil sekä perheasioiden ministeri Franziska Giffey esittelivät yhdessä tulevan puheenjohtajuuskauden painotuksia ja ohjelmaa. Kauden mottona on ’yhdessä Euroopan elpymiseksi’. Ohjelmaa hallitseekin vahvasti COVID-19 kriisin hallinta ja toipumisstrategia. Oleellisena elementtinä on myös EU:n monivuotisesta rahoituskehyksestä sovun saaminen. Työllisyys-, sosiaali- ja tasa-arvoasioissa painopisteinä ovat yhteinen sosiaalisesti oikeudenmukainen Eurooppa, EU:n globaali vastuu arvoketjuissa, ihmiskeskeinen uusi työ, sosiaalisen koheesion vahvistaminen sukupuolten tasa-arvossa sekä solidaarisuus heikoimmassa asemassa olevien tukemiseksi.

Saksan puheenjohtajuuskauden aikana on tarkoitus aloittaa komission vähimmäispalkkaa koskevan ehdotuksen käsittely ja saada valmiiksi uusi suositus nuorisotakuun vahvistamiseksi. Saksa aikoo valmistella neuvoston päätelmät mm. vähimmäistoimeentulosta, yhteiskunnallisesta vastuusta globaaleissa arvoketjuissa, palkkaerojen kaventamisesta hoitotyön tasaisemmalla jaolla eri sukupuolten kesken sekä vanhempien ihmisten oikeuksista ja osallistumisesta digitaaliseen

yhteiskuntaan. Lisäksi Saksa aikoo käsitellä jollain tavoin kausityöntekijöiden oikeuksia, mikä on koronakriisin aikana erityisesti korostunut aihe.

Suomen edustajat
Thomas Blomqvist
Anna Abrahamsson
Jenni Karjalainen
Jiri Sironen

Veli-Mikko Niemi (STM)
Liisa Heinonen (TEM)
Pauliina Porkka (TEM)
Noora Saarinen (STM)
Ville Korhonen (VNK)

Leo Svahnbäck (EUE)
Riikka-Maria Turkia (EUE)

Asiakirjat
WK 5425/2020 INIT

Liitteet

Viite

Asiasanat	työllisyys, työllisyys- sosiaalipolitiikka- terveys- ja kuluttaja-asiat -neuvosto, sosiaalipolitiikka, tasa-arvo
Hoitaa	**OM, STM, TEM**
Tiedoksi	EUE, OKM, SM, UM, VM, VNK, VTV, YM